

Saneringarna dödar Stockholm

Vi närmar oss nu det stadium då Stockholm är färdigrestaurerat, när snart hela innerstan är "förnyad" och inget längre återstår att göra om. De udda aktiviteterna dör och försvinner, de kan inte klara de höga hyrorna i innerstan.

Allt detta påskyndar den allmänna stagnationen i Sverige.

Om man tittar på det som händer i Europas storstäder just nu, så ser man att de går igenom samma sak som händer i Stockholm i början av sjuttioalet.

Människor flyttar hals över huvud, byter adresser varje eller vartannat år inte för att de själva valt utan för att de måste. När man anländer till ett hus där man varit bara något år tidigare är hela området borta och inget som helst detektivarbete på Televerket kan spåra den som gick förlorad i något adressbyte som förorsakades av grävskopor eller stadsplaner.

När vi därför börjar titta närmare på det som händer i Stockholm idag så är det också vad som kommer att inträffa i de europeiska storstäderna snart, om

några år eller något decennium.

Som många av oss som bor inne i innerstaden eller på olika sätt sysslar med Stockholm och dess förändringar märkt, så är det inte längre självklart att det är inne i centrum av Stockholm som det mest intressanta händer. Det som man förr kallade sovstäder har blivit områden där människor blivit bofasta, där nya generationer vuxit upp och på sina håll också redan flyttat ifrån.

När DN ska göra en stor satsning så är det inte någon tjockare och utökad På Stan det är frågan om, utan förortsbi-lagor. Tidningar för de områden där lä-sarna bor och lever, de områden av Stockholm där mysterierna finns, tris-tessen och dramatiken. När vi skrev guideboken Stockholm - Resa på annat sätt kom vi till samma slutsatser. En långsam och krypande förstelning, håller på att smyga sig över innerstaden och det är om den min text handlar.

Man brukar tala om att alternativepo-ken tar slut. Det sena sjuttioalets tid då allting som inte var "vanligt" klum-pades ihop under samlingsnamnet "al-ternativt" och det också med en viss missuppfattning från de inblandades si-da antogs att det fanns en alternativrö-relse.

Det vi ser framför oss nu är att de udda aktiviteterna dör, försvinner bort. Det finns inte längre någon plats för det som inte kan bevisa att det är kommersiellt lönsamt i jämförelse med andra aktivi-teter. Och med en hårdnande moralism från myndigheternas sida som pågår pa-rallellt så kommer inom en snar framtid en mycket stor del av de s k alternativa

aktiviteterna att vara borta, de som inte redan försvunnit alltså.

Det ironiska är att det sker under en tid när just dessa aktiviteter skulle be-hövas mer än väl. Som kraftkälla, som inspiration, som förnyare.

Paris som konstens huvudstad byggde på det faktum att det fanns en mängd o-uthyrda vindar som ingen bodde i, och s k hembiträdesrum där man bodde un-der taket och hade utsikt över stan. Det var den ekonomiska förutsättningen som gjorde att Picasso kunde överleva, som skapade myten om bohemen och uttrycket "under Paris takåsar".

San Francisco på femtioalet var beatpoeternas och alla udda människors centralort. Deras verklighet skapades i de gamla viktorianska trähusen på North Beach som San Francisco-borna övergav för att flytta ut till städer och orter längre ut.

Om man ska bedöma Stockholm som kulturellt betydelsefull stad efter de måtten, så kan vi säga direkt att den-na stad kommer i framtiden att bli helt ointressant som kulturstad. Hur mycket bidrag som än pumpas in i organisationer och föreningar, så sak-nas de ekonomiska förutsättningarna för att kulturarbetare ska kunna överle-va.

Steg för steg har vi kunnat se hur akti- viteter som Bokcaféet Morianen, Hörnan, Bokhandeln Kvinnfolk, Maria-hissen, Musikverket, Galleri Medmera och många andra slagit igen.

Historierna varierar i detalj varför det ena eller andra inte längre kunde fortsätta, men sammantaget visar de på en helhet. I takt med restaurerin-gen av innerstaden ökade hyrorna till det tredubbla, femdubbla eller tio-dubbla (som i fallet Mariahissen be-hövdes inte ens en restaurering för att hyran skulle öka så mycket). I takt med inflationen och de ökade räntorna så kan ingen verksamhet utan mycket god vinst längre fortsätta.

Det som händer när udda verksamhe-ter försvinner är mycket mer än att själva aktiviteten som pågick på stäl-let inte längre finns. Alla de idéer som genererades på en och samma plats sprids ut och har inte längre nå- gon samlingsplats.

Varje udda aktivitet betyder någon-ting för sin omgivning. Det är något som grannskapet pratar om, är nyfi-ken på, föraktar eller försöker få bort. Men den finns där.

När man har detaljstuderat vad som händer i nordamerikanska städer när

Såna här anspråkslösa lokaler går det numera inte att hitta i innerstan, och inte nån annanstans heller.

hyrorna gick upp motsvarande det som sker i Stockholm idag så kan man konstatera dels att städerna kulturellt har dött, dels också att de på sikt kom-meriellt försvagas. Därför att en viktig stimulans som en hel stad får från nya idéer gått förlorad.

När innerstaden nu snart är klar så återstår bara två saker att göra för de udda aktiviteter som trots allt envisas med att vilja fortsätta att leva. Att flytta bort från Stockholm, till någon annan mindre stad eller ort där det fortfarande finns hyror som är rimliga. Det ofta svårt att flytta dit eftersom

en huvudstad trots allt är centrum för det som händer i ett land.

Det andra alternativet är att flytta någonstans i närheten av centrum där det fortfarande går att överleva.

I Stockholms fall skulle det röra sig om ett par ställen. Årsta, Alvik, Thorildsplan och Solna eller Sundby-berg. Närförorter som kanske kan bjuda på det som innerstaden inte längre har.

En sådan utveckling skulle kanske också föra med sig att själva innersta- den på sikt breddades. Att själva centrum helt enkelt växte och blev större och bredare - för alternativa aktiviteter är som flugpapper. De drar till sig människor, idéer och liv. Just det som landet Sverige nu behöver mest av.

Det här är en önskad utveckling jag beskriver. Möjligheten att det går så här är inte alls given. Kanske går det inte att leta fram varken utrym- men eller lämpliga lokaler i närför- orterna. Det är också svårt för varje udda verksamhet att etablera sig där eftersom det inte finns något natur- ligt stöd från omgivningen.

För Stockholms del skulle det också föra med sig att vi kunde kasta de gamla planerna på nya och nyare sky- skrapor i papperskorgen och istället bredda innerstaden.

Den andra möjligheten är att Stock- holm dör som kulturstad. Det är i och för sig inte helt omöjligt att det kom- mer att gå så.

INGVAR VON MALMBORG

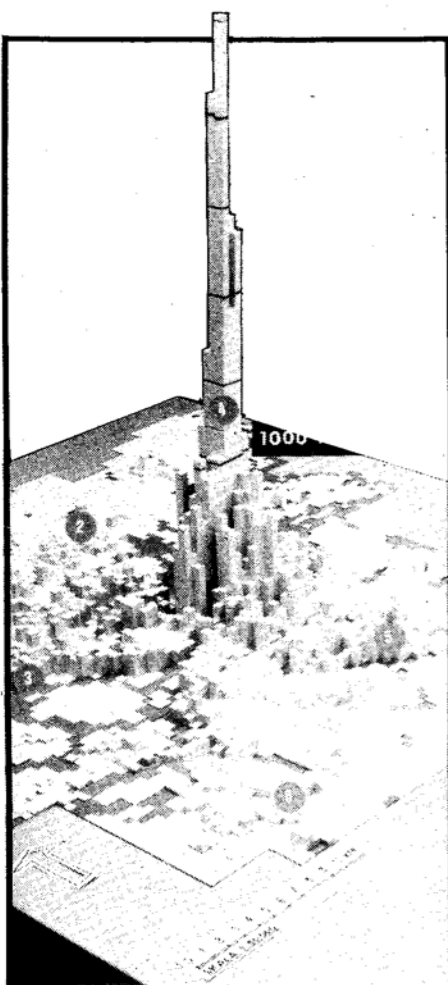

Foto Bengt Vängstam

Markpriserna i innerstan stiger till fantasiummor. Men utanför tullarna sjunker de tvärt. Det återspeglar inte bara de fortfarande nåtsånär låga hy- rorna i närförorterna, utan också den glesa bebyggelsen. Frågan är om den är alltför gles för att tillåta liv. När veden makas isär dör elden.

Bokcaféet Morianen på Drottninggatan fick lägga ner när departementen kom.

Emmaus, som samlar in kläder och annat till stöd för afrikanska befrielseörelser, har flyttat till Årsta från lokalerna på Luntmakargatan (bilden).